

REURBANIZACIJA/PRENOVA NASELBIN IN ARHITEKTURE

REURBANISATION OF ARCHITECTURE AND URBAN STRUCTURES

avtor / author:

Peter Fister

naslov knjige / title of the book:

Reurbanizacija/prenova naselbin in arhitekture (metodologija načrtovanja) /
Reurbanisation of architecture and urban structures: (planning methodology)

izdajatelj / publisher:

UL FA

kraj, leto izdaje / place, year of edition:

Ljubljana, 2007

obseg / number of pages:

192 strani, 53 slik in načrtov, 48 tabel in algoritmov

recenzenti / reviewers:

Aufbauwerk Leipzig GMBH + Center of Environmental
 Research, Dep. of Urban and Environmental Soc. Leipzig

sofinancer / co-provider of finance:

EU

naklada / number of copies printed:

500 izvodov

prodaja / sale:

UL FA

Predlog metodologije načrtovanja reurbanizacije je vzporedni rezultat večdisciplinarnega raziskovalnega projekta Re Urban Mobil (Mobilising Reurbanisation on Condition of Demographic Change), ki je nastal v okviru 5. evropskega okvirnega programa "Energija, okolje in trajnostni razvoj" med letoma 2002–2005 ter več desetletij trajajočega raziskovalnega dela na obravnavani tematiki. Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani je v okviru Re Urbana koordinirala in izvajala raziskave posebnega segmenta o arhitekturi in urbanističnem načrtovanju kot ena od 4 osnovnih sekcij (druge: sociologija in demografija, ekonomika in zakonodaja, urbana ekologija) ter aplikativno v 4 evropskih mestih kot vzorčnih modelih (Bologna, Leipzig, Léon, Ljubljana). Predhodno so bili izvajani posebni raziskovalni projekti na vrsti slovenskih primerov, posebno koordinacijo pa je za tako raziskavo na vzorcu jedra Škofje Loke v letu 2003 spremljala in podprla ekspertna skupina, ki jo je imenoval Svet Evrope, s ciljem izdelave metodoloških izhodišč za slovensko specifikko. Najširši cilj raziskave je bil razvoj instrumentov, spodbud (stimulacij) in strategij za ustrezno in dolgoročno metodo na obravnavanih območjih, ob upoštevanju sprememb demografskih pogojev. Poseben cilj sekcije "arhitektura in urbanistično načrtovanje" je bila analiza prednosti in ovir za reurbanizacijo/prenovo mestnih jeder kot splošen problem ter preizkusna uveljavitev predlagane metode na izbranih vzorčnih primerih. Znanstveni cilji so bili usmerjeni v določitev osnovnih pogojev za višjo kakovost bivalnega okolja, ob hkratnem upoštevanju urbanega razvoja in arhitekturnega načrtovanja in ob poglobljeni primerjavi s teorijo, metodologijo in prakso v evropskih državah.

Najpomembnejše novosti so: specifične večdisciplinarne analize, poseben seznam indikatorjev in njihova uporabnost, predlog metode arhitekturnega in urbanističnega načrtovanja, nova metoda analize uspešnosti/primernosti prenove obstoječih arhitekturnih in urbanih struktur, predlogi za posebne instrumente kot del procesa reurbanizacije. Proces načrtovanja v izbranih vzorčnih primerih je temeljil na novi metodologiji.

The proposal of the planning methodology for reurbanisation is a parallel result of a multidisciplinary research project, Re Urban Mobil (Mobilising Reurbanisation on Condition of Demographic Change) carried out within the framework of the 5th EU Framework Programme "Energy, environment and sustainable development" between the years 2002–2005, and of several decades of research on the subject. The Faculty of Architecture of the University of Ljubljana coordinated and carried out within the framework of Re Urbana research for a special segment on architecture and urban planning as one of the 4 sections (the other sections were sociology and demography, economics and legislation, urban economics). It also carried out applied research in four European cities chosen as sample models (Bologna, Leipzig, Léon, Ljubljana). Previously, special research projects had been conducted on a series of Slovene cases. Special coordination for the research on the urban core of Škofja Loka in 2003 was monitored and supported by an expert group appointed by the Council of Europe with the purpose of producing methodological ground rules for Slovenia's specific features. The broadest scope of the research was the development of instruments, incentives and strategies for a suitable long-term method applicable to the treated areas, considering demographic changes. A particular objective of "the architecture and urban planning section" was the analysis of advantages and hurdles to reurbanising/rehabilitating urban cores and the testing of the suggested method on selected sample models. The scientific purpose was to determine the basic conditions for a higher quality of residential environment, considering the urban development and architectural planning, and drawing informed comparisons with theory, methodology and practice in European countries. The most important innovations are: specific multidisciplinary analysis, a particular list of indicators and their practicability, a proposal of a method of architectural and urban planning, a new method of analysis of the success/suitability of rehabilitation of the existing architectural and urban structures, and suggestions for special instruments as part of the reurbanisation process. The planning process used for the selected sample models was based on the new methodology.

Temeljni cilji celostne reurbanizacije/preнове so hkrati splošni in specifični. Splošni principi skrbijo za celovito strategijo fizične organizacije in razvoja urbanega prostora, medtem ko so specifični usmerjeni na posebne zahteve kot del pozitivnega upravljanja (managementa) z razpoložljivim prostorom v obravnavanem naselju in z upoštevanjem stavbne dediščine, neodvisno od njihove pozitivne ali negativne vloge. Ker je "arhitektura oblikovan prostor s posebno vsebino in ta vsebina je človek" (Zevi, B., 1950), so merila za kvaliteto bivanja v reurbaniziranih mestnih središčih socialni, demografski, ekonomski in kulturni parametri.

Z vidika arhitekture in urbanih struktur so aktualni problemi mestnih središč v evropskih mestih istočasno vezani na visoke arhitekturne, simbolne in semantične vrednote grajene stavbne dediščine ter obenem na neustreznost teh struktur v razmerju do socialnih in demografskih sprememb oziroma do ekonomskih pričakovanj. Zato naj bi proces reurbanizacije/preнове z vidika arhitekturnih in urbanističnih raziskovalcev in načrtovalcev nudil tako varstvo specifičnih vrednot kot tudi nove možnosti za nov način bivanja.

Struktura metode in pričakovani rezultati upoštevajo dejstvo, da je izvedba mogoča le ob hkratni vzpostavitvi formalnih dokumentov in sistema delovanja. Ker reurbanizacija/prenova indicira istočasno tako varstvo kulturnih in identitetnih vrednot kot razvoj novih vrednosti, je potrebno v obstoječe teorije in metodologijo načrtovanja vgraditi naslednje nove cilje in indikatorje za analize, načrtovanje in gradnjo arhitekturnih in urbanih struktur:

1. V bodoče mora postati reurbanizacija strateška sestavina prostorskega planiranja, organizacije, varstva in razvoja mesta: vse vgrajeno v dolgoročne načrte.
2. Aktivna reurbanizacija/prenova (= posebna sestavina reurbanizacijskega procesa) je temeljna oblika strategije in izvajanja varstva kulturne dediščine mesta: vgrajena je v izhodišča zaščitene dediščine na vseh ravneh nepremične dediščine in kulture bivanja.
3. Revitalizacija/prenova postane temeljna izvedbena oblika regeneracije in visoko kvalitetne urbanizacije degradiranih delov mesta.
4. Revitalizacijo/prenovo kot izvedbene dokumente in reurbanizacijo kot celostno strategijo se načrtuje kot "recikliranje"(prilagoditev novi rabi) struktur z visoko tehnološko in oblikovno kvaliteto ter nadzorovanega "marketinga" v uveljavljenih mestnih, prostorskih in arhitekturnih strukturah.

Načrtovanje revitalizacije/preнове visoko vrednih (izjemnih) območij mesta mora biti izvajano v najmanj dveh stopnjah: a) kot dolgoročni plan (strategija) celostne urbane revitalizacije = "okvirni/strateški načrt" ali "strateški načrt reurbanizacije"; b) kot podrobni izvedbeni načrti za realizacijo celostne preнове (revitalizacije/reurbanizacije/preнове) izbranih območij ali grajenih struktur.

